

Nieuwsbrief

Oktober 2010 (nummer 6)

Dit is de zesde nieuwsbrief VoorZorg met het laatste nieuws over ontwikkelingen rond het VoorZorgprogramma en het daarbij behorende onderzoek.

U kunt de informatie uit deze Nieuwsbrief eventueel toevoegen als rubriek aan reeds bestaande nieuwsbrieven binnen uw organisatie.

Nieuwste resultaten van het VoorZorg onderzoek!

Jamila Mejdoubi (Promovenda) heeft het rookgedrag van de vrouwen tijdens de zwangerschap geanalyseerd. Er kwamen hier leuke resultaten uit. VoorZorg blijkt namelijk effectief te zijn in het verminderen van het aantal sigaretten vanaf de inclusie tot na de zwangerschap (meting 3). In de interventiegroep worden er 4 sigaretten minder gerookt t.o.v. de controlegroep. Ook is het aantal rokers significant minder in de interventiegroep. Een ander resultaat is dat in de interventiegroep geen enkele sigaret wordt gerookt naast de baby, terwijl in de controlegroep gemiddeld 2 sigaretten worden gerookt. Dit verschil is ook significant.

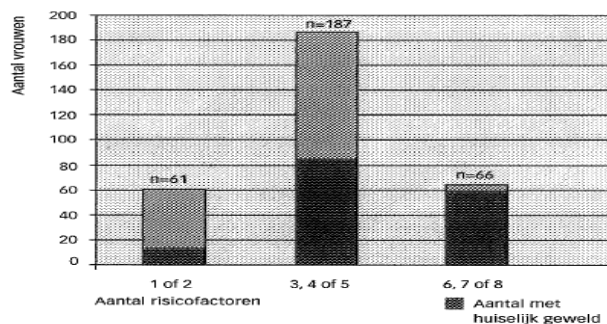
We zijn nu verder de resultaten van geboortegewicht en zwangerschapsduur aan het analyseren.

Voortgang RCT

Jamila is daarnaast druk bezig met een artikel over de inclusiecriteria van VoorZorg. Hierin wordt beschreven hoe we met de selectieprocedure hoogrisico zwangeren kunnen selecteren. Met deze studie willen we onderzoeken of we de juiste selectieprocedure gebruiken. David Olds zal ook meewerken aan dit artikel. Een aantal resultaten is gepubliceerd in SYNAPS. Dit is het wetenschapsmagazine van het VU medisch centrum.

Project tegen kindermishandeling

Een van de projecten waar VUmc – vanuit het EMGO+-Instituut – in participeert is VoorZorg, een project ter voorkoming van kindermishandeling. Een promovendus verricht onderzoek waaraan 460 jonge vrouwen met diverse risicofactoren zoals financiële problemen, middelengebruik, depressie en huiselijk geweld meedoen. De vrouwen krijgen 40-60 huisbezoeken van speciaal getrainde verpleegkundigen, vanaf de zwangerschap tot dat het kind twee jaar is. In de VS nam door dit programma het aantal gevallen van kindermishandeling sterk af (79% minder incidenten tot het vijftiende levensjaar van het kind), het aantal bezoeken aan de spoedeisende hulp wegens ongelukken verminderde met 56%. In onderstaande tussentijdse grafiek is te zien dat de meeste deelnemende vrouwen aan VoorZorg te maken hebben met 3 tot 5 risicofactoren voor kindermishandeling. Zijn er meer dan 5 risicofactoren, dan zijn ze ook vaak ernstiger, zoals huiselijk geweld tegen de vrouwen.

Aantal risicofactoren voor kindermishandeling, gemeten tijdens de zwangerschap (maximaal 9)

Bron: Synaps 74: juli 2010

Verder is zij ook bezig met het schrijven van twee andere artikelen over het rookgedrag van vrouwen en over het design van VoorZorg. In dit laatste artikel wordt onder andere beschreven hoe VoorZorg cultureel is aangepast en vertaald vanuit het Nurse Family Partnership.

Eerste Europees uitwisselingsbezoek op 28 en 29 juni 2010 in Leipzig!

Op 28 en 29 juni jl. vond de eerste internationale uitwisseling plaats in Leipzig tussen de drie Europese landen die de interventie onderzoeken, namelijk Engeland, Duitsland en Nederland. Vanuit Nederland zijn Elle, Silvia, Klaas en Nelleke als afvaardiging aanwezig geweest.

Op maandag 28 juni heeft eenieder een presentatie gegeven over de wijze waarop het programma uitgevoerd wordt en de wijze waarop het wetenschappelijk onderzoek plaats vindt. Op dinsdag 29 juni hebben het onderzoeksteam en het implementatieteam afzonderlijk met elkaar uitgewisseld.

In Engeland wordt de interventie Family Nurse Partnership (FNP) genoemd en het wordt in 70 gemeenten uitgevoerd. In 2006 is gestart met een pilot en na een positieve evaluatie is de interventie breder ingezet en vindt er tegelijkertijd een wetenschappelijk effectonderzoek plaats. Het onderzoek wordt gedaan vanuit de universiteit van Cardiff. Er zijn 1600 cliënten bij het onderzoek betrokken. Het leeftijdscriterium van de (aanstaande) moeder is gesteld op 19 jaar. Dat wijkt af van de Nederlandse situatie. In 2013 is de verwachting dat de eerste resultaten bekend zullen zijn. In Engeland wordt de interventie uitgevoerd door ervaren verpleegkundigen en verloskundigen. De verpleegkundigen worden ondersteund door een supervisor en er is administratieve ondersteuning. De supervisors werken ook zelf in de uitvoering als FNP nurse. De supervisors komen tweemaandelijks bij elkaar in Londen en een maal per jaar komen alle home-visitors bij elkaar.

In Duitsland wordt de interventie Pro-Kind genoemd. Er zijn twee uitvoeringsvarianten. De interventie wordt deels uitgevoerd door "koppels" bestaande uit een verloskundige (voor het zwangerschapsdeel) en een maatschappelijk werker (voor de baby- en peuterperiode). Het is van groot belang dat deze koppels goed kunnen samenwerken en goed op elkaar zijn afgestemd. Daar is veel aandacht voor. Voor een ander deel wordt de interventie alleen door verloskundigen uitgevoerd. Wekelijks zijn er face-to-face supervisies van een uur en verder, afhankelijk van de uitvoeringsvariant zijn er een of tweewekelijkse team-meetings. Daarnaast zijn er nog 4-6 maal per jaar case-conferences in groepen van ongeveer 20 professionals. Alle medewerkers worden twee maal per jaar gevisiteerd tijdens een huisbezoek. De handleidingen zijn mooi uitgewerkt met kleurtjes, tekeningen en een aantrekkelijk lettertype. Voor Smart Choices en de mishandelingswielen zijn leuke alternatieven ontwikkeld. Het effectonderzoek wordt uitgevoerd door de universiteit van Rostock. Wil je meer weten, kijk dan op:

www.stiftung-prokind.de

Voor Nederland komt de inhoud van de handleidingen sterk overeen met die van Duitsland, Engeland en natuurlijk de VS. Wat afwijkend is dat we, in plaats van PIPE, VHT aanbieden. PIPE wordt wel door Duitsland en Engeland geïntegreerd aangeboden binnen het programma. Zij hebben instructeurs laten opleiden. In dit gezelschap zijn enkele filmpjes getoond en ook hier, evenals in Denver, waren mensen onder de indruk van de effecten van de beelden.

Tot slot zijn er concrete afspraken gemaakt zoals het schrijven van een gezamenlijk artikel vanuit het onderzoeksteam. Ook het implementatieteam doet een voorstel om een internationaal artikel te schrijven over de overeenkomsten en verschillen in uitvoering, aanvullende methodieken en trainingen- supervisies. Tevens wordt de intentie uitgesproken dat deze uitwisseling een vervolg moet krijgen. Volgend jaar mei/ juni zal het Nederlandse team de taak op zich nemen om een internationale meeting te organiseren.

Nelleke Maas, juli 2010

Caren Tjalsma: Evaluatie VoorZorg d.m.v. diepte-interviews

Caren Tjalsma (Stagiaire) is de afgelopen maanden druk bezig geweest met een deelonderzoek door middel van face-to-face interviews. Er zijn 6 VoorZorgmoeders en 5 VoorZorgverpleegkundigen (VZVP) geïnterviewd. De hoofdvraag van dit deelonderzoek luidde: *Hoe kijken de moeders en de VoorZorgverpleegkundigen die, twee jaar of langer, betrokken zijn bij het project VoorZorg, terug op het aangeboden programma en de begeleiding?*

De moeders vonden de eerste maanden van het programma spannend en hadden hierdoor een afwachtende houding ten opzichte van de VoorZorg verpleegkundigen. Nu de moeders op VoorZorg terugblikken, geven ze alle zes aan het als een zeer positief, leerzaam programma ervaren hebben. Alle zes de moeders zouden VoorZorg adviseren aan andere moeders. De moeders gaven aan dat de informatie soms wat lastig te begrijpen is. Bepaalde informatie vanuit het programma was niet vernieuwend voor de moeders. De moeders die dit aangaven vonden het niet storend om deze informatie tot zich te krijgen. De moeders geven alle zes aan dat ze het contact met de VZVP als steunend ervaren.

De VZVP ervaren VoorZorg als een effectief, nuttig programma en zien zeker verbeteringen bij de moeders die ze begeleiden. Het feit dat het programma wordt aangeboden vanaf de zwangerschap tot dat het kind twee jaar is, is voor beiden partijen een positief aspect van VoorZorg. Volgens de geïnterviewde moeders en VZVP moet VoorZorg landelijk ingevoerd worden. Ook geven de VoorZorgverpleegkundigen aan dat ze vaak een belangrijk onderdeel zijn in de communicatie met andere hulpverleners rondom een moeder.

Landelijke AIT studiedag

Op 18 mei vond er een landelijke studiedag van de AIT plaats met als thema: Ondersteuning van kind en gezin op lokaal niveau. Erna Stockman (landelijke opleider Thuiszorg werkzaam bij Zuidzorg), Marjolein Oudhof (Nji) en Phineke Kruythoff (VoorZorgverpleegkundige GGD Amsterdam) hebben twee keer een workshop verzorgd over VHT binnen het VoorZorgprogramma. Marjolein Oudhof heeft eerst een korte inleiding gegeven over het programma VoorZorg, VHT binnen VoorZorg en de verkorte opleiding die speciaal ontwikkeld is voor VoorZorgverpleegkundigen. Vervolgens hebben Erna Stockman en Phineke Kruythoff diverse beelden laten zien van opnames en reviews met VoorZorgmoeders. Twee keer zat de zaal vol met enthousiaste deelnemers. Deelnemers waren zeer te spreken over het effect van VHT bij deze doelgroep en ook over de kwaliteit van de uitvoering door VoorZorgverpleegkundigen (en dat gezien de verkorte opleiding). Al met al was het een geslaagde dag en hebben we VoorZorg en VHT binnen VoorZorg goed op de kaart kunnen zetten.

Onderzoek naar Video-Hometraining (VHT) binnen VoorZorg

Tijdens haar stage bij het Nederlands Jeugdinstituut heeft pedagogiekstudente Wieneke Blom onderzoek gedaan naar de uitvoering van Video-Hometraining (VHT) binnen het programma VoorZorg. VHT is een module binnen VoorZorg, waarvoor de VoorZorgverpleegkundigen (voor zover ze al niet VHT-opgeleid waren) een specifieke training krijgen van 11 bijeenkomsten. Het onderzoek, door middel van een vragenlijst en interviews, vond plaats bij de verpleegkundigen, enkele moeders en de VHT-opleidster. Belangrijkste uitkomst is dat de opleiding goed blijkt te werken: de verpleegkundigen voelen zich door de training competent om VHT binnen VoorZorg goed uit te voeren en passen VHT ook daadwerkelijk goed toe. VHT draagt duidelijk bij aan programmadoelen van VoorZorg, zoals het empoweren van de moeders. Ook de moeders zelf en de opleider zijn tevreden over de uitvoering van VHT binnen VoorZorg. Wel is van belang om er op te letten dat de VoorZorgverpleegkundigen daadwerkelijk voldoende tijd krijgen om in hun cliëntcontacten VHT goed uit te voeren.

Het Landelijk Kenniscentrum Psychiatrie en Zwangerschap (LKPZ)

Sinds december 2009 is het LKPZ officieel een vereniging die ontstaan is uit de groeiende behoefte van zowel patiënten als behandelaren om op de hoogte te blijven van de meest recente inzichten en behandel mogelijkheden op het gebied van

zwangerschapsgerelateerde psychiatrie. Het LKPZ is een gezamenlijk initiatief van professionals die werkzaam zijn binnen het gebied van psychiatrie en zwangerschap.

De website www.lkpz.nl speelt een belangrijke rol in het bestaan van de vereniging en bij het nastreven van haar doelen. Op deze site tracht zij de beschikbare kennis over het onderwerp te bundelen en zo beschikbaar te maken voor een brede groep van geïnteresseerden die in ieder geval bestaat uit patiënten, psychiaters, psychologen, gynaecologen, verloskundigen, kinderartsen en farmacologen. Het actief deelnemen aan het vormgeven van de inhoud van de site, bijvoorbeeld door het plaatsen van artikelen, wordt door de vereniging van harte aangemoedigd. Een concreet streven van het LKPZ is bijvoorbeeld om in de toekomst te komen tot eenduidige, landelijke protocollen over het gebruik van medicatie tijdens zwangerschap en lactatie. Daarnaast wordt gestreefd een zo compleet mogelijk overzicht te geven van alle beschikbare behandelcentra op het gebied van psychiatrie en zwangerschap.

Voor het jaar 2010 staat, naast de continue ontwikkeling van de website, in ieder geval in het najaar een congres over psychiatrie en zwangerschap op het programma. Tevens zal er een online cursus voor verloskundigen en gynaecologen beschikbaar worden op de site. Onderzocht wordt of een standaard screening op psychische klachten bij alle zwangere vrouwen die nu nog als pilot wordt afgenomen in enkele steden, landelijk via de website beschikbaar zal worden. Deze gestandaardiseerde screening komt voort uit het project 'Screening psychopathologie tijdens zwangerschap' van het Erasmus MC in Rotterdam.

De redactie van de VoorZorg Nieuwsbrief zoekt nieuwe redactieleden!
Geïnteresseerden kunnen zich melden bij Mieke de Haan (mi.dehaan@vumc.nl)

Colofon

Redactie: S. van Coeverden, M. de Haan, E. Struijf, K. Kooijman

Reacties en copy voor volgende nieuwsbrieven zijn van harte welkom.

Contactadres: mi.dehaan@vumc.nl